

Новікова Аліна Владиславівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

м. Київ, Україна

alinan2510@gmail.com

Науковий керівник: Віктор Анатолійович Зінченко

кандидат історичних наук, доцент

КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

м. Київ, Україна

МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПОРУ ТА ЄДНОСТІ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ З 2022 РОКУ

Повтомасштабне російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року стало трагедією, що зруйнувала міста, забрала десятки тисяч життів і змусила сотні тисяч покинути домівки. В цих умовах музика перестала бути лише захопленням чи розрадою – вона стала зброєю культурного спротиву, що допомагає зберігати національну ідентичність, підтримувати дух боротьби і доносити правду до світу. Українські музиканти від перших днів війни використовували свої таланти, створюючи пісні, що стали символами незламності.

Діяльність музикантів представлена в роботах українських дослідників. Пісенну творчість українських артистів у період війни досліджували Юлія Антипенко та Вероніка Левко [1]. Трансформаційні процеси рокмузики в контексті війни в Україні розкрито у праці Вячеслава Овсяннікова [2].

Мета робота полягає у вивченні прикладів діяльності співаків та музикантів, які демонструють як війна попри біль дає поштовх утвердженню української нації.

Одним із найяскравіших прикладів є твір «Ой у лузі червона калина», пісня з корінням у 17 столітті, що була гімном Січових Стрільців у 1914 році. Слова і музику до неї написав Степан Чарнецький. У 2022 році Андрій Хливнюк, лідер гурту BoomBox, виконав її на Софійській площі в оточеному ворогом Києві. Цей момент, зафільмований на телефон, став вірусним, а ремікс від Pink Floyd під назвою «Hey, Hey, Rise Up!» зібрав мільйони прослуховувань, зробивши червону калину, що уособлює кров і відродження, символом українського опору. Ця пісня ніби відкрила двері для інших творів, що уособлюють дух боротьби.

Пісня «Stefania» гурту Kalush Orchestra стала ще одним гімном незламності. Написана як посвята матері лідера гурту Олега Псюка, вона здобула перемогу на Євробаченні 2022 року, а її рядки про повернення додому, попри зруйновані дороги, резонували з мільйонами. Під час виступу Псюк закликав врятувати Маріуполь і «Азовсталь», перетворивши сцену на платформу для світу. Ці пісні, що лунали від фронту до міжнародних арен, стали мостом, який з'єднує українців із глобальною спільнотою, показуючи, як музика може бути голосом нації.

Ці пісні народжувалися завдяки артистам, які не лише творили музику, але й брали активну участь у боротьбі. Святослав Вакарчук, лідер гурту «Океан Ельзи», створив пісню «Місто Марії» (2022), присвячену захисникам Маріуполя. Її мелодія, сповнена болу й гідності, стала реквіємом за загиблими та закликом до спротиву. Його композиція «Не твоя війна» (2015), написана після анексії Криму, знову здобула популярність у 2022 році, часто використовуючись у відеороликах про війну, зокрема про Маріуполь. Святослав Вакарчук не обмежувався студією - він регулярно виступав для

військових на фронті, у гарячих точках, а також для біженців на вокзалах, нагадуючи, що музика може бути джерелом сили.

Гурт Antytila також поєднував творчість із боротьбою, ставши частиною Збройних сил України. Вони випустили пісню «Фортеця Бахмут», присвячену захисникам міста, і виконували її для побратимів в окопах. Їхня співпраця з Боно з U2 у київському метро, що слугувало бомбосховищем, стала символом єдності України та світу. Ці виступи на передовій, часто під загрозою обстрілів, показують, як музика стала невід'ємною частиною боротьби.

Поруч із безпосередньою підтримкою на фронті, українські музиканти також вели культурну боротьбу, відмовляючись від російськомовного контенту та просуваючи українську мову. Цей культурний спротив став важливою частиною загальної боротьби за національну ідентичність і незалежність.

Ще одним яскравим прикладом патріотичності є творчість Тіни Кароль - народної артистка України, що від початку повномасштабного вторгнення активно підтримує державність України. Вона відкрила центр інформаційного спротиву в Польщі, провела мітинги та брала участь у благодійних концертах. Тіна Кароль публічно критикує українських артистів, які продовжували гастрювати в Росії після 2014 року, нагадуючи про важливість гідності та єдності у важкі часи. Крім того, вона адаптувала свої російськомовні хіти українською мовою, що стало частиною ширшого руху серед українських зірок.

Навіть у зонах бойових дій музика є голосом надії. У Харкові скрипалька Віра Литовченко організовувала концерти в підвалі, де люди ховалися від обстрілів, граючи Вівальді та українські мелодії. В іншому місті у Львові піаніст Олексій Карпенко виконував Ганса Циммера під звуки сирени. Цей запис розлетівся на весь світ, завдяки Гансу Циммеру, який показав це відео на одному зі своїх концертів у Лондоні. Таких прикладів безліч, у ці виступи артистів у серці війни ілюструють як музика допомагає зберігати людяність.

Діяльність артистів на фронті та в тилу знайшла відгук і за кордоном, де українські музиканти використали свої таланти, щоб зібрати підтримку для України. Гурт BoomBox проводив благодійні тури в Польщі, Чехії та Хорватії спрямовуючи кошти на закупівлю дронів, автомобілів і захисного спорядження для армії. Kalush Orchestra і Тіна Кароль виступали на міжнародних фестивалях, як-от Glastonbury, збираючи мільйони гривень для гуманітарної допомоги. Український оркестр свободи гастролював у престижних залах від Лондона до Нью-Йорка, розповідаючи про реалії війни.

Багато музикантів перейшли на модель виступів за донати, відмовляючись від гонорарів. Усі внески спрямовувалися на військові потреби, що показало як музика є інструментом матеріального опору. Наприклад, імпровізовані тури, організовані Костянтином Почтаром, відбувалися навіть у приватних будинках, для того, щоб зібрати кошти для постраждалих. Такі міжнародні гурти як Maneskin, Rammstein, Imagine Dragons, Scorpions, Coldplay та інші, підтримували Україну, демонструючи українські прапори на концертах. Ці зусилля продемонстрували як музика об'єднує світову спільноту навколо української боротьби.

Така глобальна підтримка тісно пов'язана з розквітом української музичної індустрії, який війна, попри трагедію, стимулювала. З 2022 року нові виконавці, здобувають популярність завдяки україномовним трекам, що поєднують сучасні жанри з національними мотивами. Цей розквіт став частиною культурного опору, спрямованого на утвердження національної ідентичності і водночас відображенням того, як війна надихає творчість.

У часи війни музика виходить за межі мистецтва, стає універсальною мовою, що об'єднує людей, надихає на боротьбу та зберігає надію. Вона дає голос тим, хто протистоїть агресії, підтримує тих, хто захищає свою землю, і нагадує світові про цінність свободи. Через творчість, виступи та благодійність українські музиканти показали, що музика може бути не лише відображенням

духу нації, а й силою, що сприяє її відродженню. У найтемніші часи мелодії стають символом незламності, що лунає далеко за межами кордонів.

Список використаних джерел

1. Антипенко Ю., Левко В. (2024). Пісенна творчість українських артистів у період війни в контексті емоційної виразності мистецької рефлексії. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Вип. 49. 131-138. <https://file:///C:/Users/a.kosenko/Downloads/admink,+18.pdf>

2. Овсянніков В. (2022). Трансформаційні процеси рокмузики в контексті війни в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 3. 208-213. https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4509/Visnyk_3_2022_01-208-213.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Петінова Оксана Борисівна

д. філос.н., професор кафедри філософії, соціології та МСКД,
*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*
oksanapnpu@gmail.com

Мушикова Аміна Олександрівна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП
«Переклад», факультет іноземних мов
*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна*
mushikova.AO@pdpu.edu.ua